

21 Μουντιάλ με μια ματιά

Ένα «ξεφύλλισμα» των περασμένων Παγκοσμίων Κυπέλλων με σημειώσεις για τις σημαντικές τους στιγμές, τις χαρακτηριστικές τους μορφές, το lifestyle, την κοινωνική και πολιτική συνθήκη στον εκάστοτε τόπο.

ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ 1930

Η Ευρώπη μαζεύει τα κομμάτια της από τις προσπάθειες ανοικοδόμησης μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στην Αμερική ένα χρόνο νωρίτερα η οικονομική κρίση στη Wall Street έχει «γονατίσει» την οικονομία και στη Γαλλία, ένας -όπως αποδεικνύεται εκ των υστέρων- «σοφός» του ποδοσφαίρου, ο δικηγόρος Ζιλ Ριμέ που έχει ιδρύσει δική του ομάδα ποδοσφαίρου και στη συνέχεια θα υπάρξει ο μακροβιότερος πρόεδρος της ΦΙΦΑ -για 33 ολόκληρα χρόνια- εμπνέεται τη δημιουργία του Μουντιάλ. Είναι η εποχή του Τσάρλι Τσάπλιν στον κινηματογράφο, της κομψότητας στο ντύσιμο ανδρών και γυναικών που φοράνε καπέλα στις εξόδους τους και των ποδοσφαιρικών αποστολών όπου οι παίκτες εμφανίζονται με κοστούμι όπου το κάτω μέρος είναι βερμούδα. Η ποδοσφαιρική μπάλα είναι καφέ με εμφανείς ραφές και η επιλογή της Ουρουγουάης ως διοργανώτρια χώρα φέρνει εικόνες από το Μοντεβιδέο όπου οι παίκτες φοράνε φανέλες με μακριά μανίκια και γιακαδάκι ή εγκοπή στο λαιμό με δέσιμο από κορδόνια. Οι ασπρόμαυρες φωτογραφίες της εποχής αποτυπώνουν το πάθος των Ουρουγουανών που γιορτάζουν τα 100 χρόνια από το Σύνταγμα τους, ενώ αθλητικά έχουν ως «παράσημα» τα χρυσά μετάλλια στο ποδόσφαιρο στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1924 και του 1928. Η επιλογή για το πρώτο Μουντιάλ σε μια χώρα τόσο μακρινή για τους Ευρωπαίους, φέρνει μόνο τη Γαλλία, το Βέλγιο, τη Γιουγκοσλαβία και τη Ρουμανία εκπροσώπους από την Ευρώπη, ανάμεσα στις συνολικά 13 χώρες της διοργάνωσης.

ΙΤΑΛΙΑ 1934

Το «φάντασμα» του Μπενίτο Μουσολίνι σκέπασε κατά μεγάλο μέρος τη διεξαγωγή του δεύτερου Παγκοσμίου Κυπέλλου, αφού οι διοργανωτές Ιταλοί, που τελικά κατέκτησαν και το τρόπαιο, απεικονίζονται να χαιρετάνε φασιστικά. Η ατμόσφαιρα από τις κριτικές των υπολοίπων χωρών στον κόσμο άπλωνε ένα πέπλο αμφισβήτησης και για την αξία της ομάδας, κάτι που όμως δεν συμμαρμίζονται οι αθλητικοί αναλυτές, θυμίζοντας ότι η Ιταλία κατέκτησε αργότερα το χρυσό μετάλλιο στους Ολυμπιακούς του 1936 αλλά και το επόμενο Μουντιάλ στη Γαλλία το 1938. Οι μπάλες παραμένουν καφέ με ραφές και οι φανέλες σταθερά μονόχρωμες, ενώ τα γήπεδα που χρησιμοποιήθηκαν είναι οκτώ -ο τελικός έγινε στη Ρώμη-, πέντε περισσότερα από την προηγούμενη διοργάνωση. Η κάτοχος Ουρουγουάη μπουκοτάρισε τη διοργάνωση σε απάντηση της απροθυμίας της πλειονότητας των Ευρωπαίων να συμμετάσχουν στη δική της τέσσερα χρόνια νωρίτερα.

ΓΑΛΛΙΑ 1938

Τρίτο και τελευταίο Μουντιάλ πριν από τη διακοπή για 12 ολόκληρα χρόνια λόγω του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, και το τουρνουά διοργανώνεται στην πατρίδα του εμπνευστή του, Ζιλ Ριμέ, σε δέκα στάδια. Η γαλλική αριστοκρατία υποδέχεται το Μουντιάλ, με τους Ιταλούς να το ξανακερδίζουν, αυτή τη φορά απέναντι στους Ούγγρους. Οι Ιταλοί έχουν στον πάγκο τους τον έμπειρο και υπέρκομφο για τα γήπεδα της εποχής Βιτόριο Πότσο, που κοουτσάρει με κοστούμια υψηλής ραπτικής, γραβάτες, μανικετόκουμπα και μαντίλια στα πέτα, την

ώρα που άλλες Εθνικές ομάδες, όπως η ανερχόμενη Βραζιλία, εμφανίζονται με τις λιτές μονόχρωμες φανέλες τους και τους μιγάδες παίκτες, ως υπενθύμιση ότι το ποδόσφαιρο είναι υπόθεση της Νότιας Αμερικής - όπως θα φανεί στο μέλλον. Μελανή στιγμή η εμφάνιση των Ιταλών κόντρα στη Γαλλία στον προημιτελικό με φασιστικό χαιρετισμό και ολόμαυρες εμφανίσεις κατ' επιταγή του Μουσολίνι που είχε ανοιχτό πόλεμο με τους Γάλλους. Υψηλής αισθητικής οι αφίσες, ενώ τα γραμματόσημα που εκδίδονται για τη διοργάνωση δίνουν έμπνευση σε καλλιτέχνες και ζωγράφους για τις δικές τους εικαστικές παρεμβάσεις στο ποδόσφαιρο.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ 1950

Οι Βραζιλιάνοι είχαν περάσει το μήνυμα από το 1938, όταν πήραν την τρίτη θέση, ότι θα είναι η ανερχόμενη δύναμη στο παγκόσμιο ποδόσφαιρο, και το πρώτο μεταπολεμικό διοργανώνεται στη χώρα τους. Η εποχή του Ψυχρού πολέμου έφερε αρνήσεις ανατολικών χωρών να συμμετάσχουν στα προκριματικά - ούτε η Τσεχοσλοβακία ούτε η Ουγγαρία πήραν μέρος, ενώ αποσύρθηκαν παρά την πρόκρισή τους τρεις χώρες (Ινδία, Σκωτία, Τουρκία). Η διοργάνωση σηματοδότησε αισθητικά από την αρχιτεκτονική του σταδίου Μαρακανά που σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε από επτά αρχιτέκτονες που είχαν έδρα το Ρίο, σε μια εποχή που η πάμπωχη Βραζιλία παρουσίαζε παράλληλα έναν από τους σημαντικότερους αρχιτέκτονες της ιστορίας, μαθητή του Λε Κορμπιζέ, τον Όσκαρ Νιμάγερ. Το Μαρακανά έμελλε να είναι ο «τάφος» της χαράς των Βραζιλιάνων στο καθοριστικό παιχνίδι της τελικής φάσης (δεν έγινε μονός τελικός λόγω ενός ιδιότυπου φορμάτ) με την Ουρουγουάη όπου συγκεντρώθηκαν σχεδόν 200.000 θεατές - ακατάρριπτο ρεκόρ όλων των εποχών. Οι ιστορίες που συνοδεύουν τον θρήνο των Βραζιλιάνων μετά την ήττα με 2-1 αποκαλύπτουν ακόμη και πολυάριθμες αυτοκτονίες κατοίκων του Ρίο στους δρόμους και στις οικίες τους στην πρωτεύουσα της χώρας.

ΕΛΒΕΤΙΑ 1954

Η Δυτική Γερμανία προσπαθεί να ανοικοδομήσει ένα κράτος μέσα από τις στάχτες με τη βοήθεια του «Σχεδίου Μάρσαλ», η Ανατολική Γερμανία διατηρεί τη δική της κρατική υπόσταση και η «ουδέτερη» Ελβετία κρίζεται διοργανώτρια χώρα του πέμπτου Παγκοσμίου Κυπέλλου. Η διοργάνωση σηματοδοτείται από τον τελικό της Βέρνης που έδωσε και τον εμπνευσμένο τίτλο «Το θαύμα της Βέρνης» στη νίκη των Δυτικογερμανών μπροστά σε 63.000 θεατές, απέναντι στην εκπληκτική Ουγγαρία της εποχής του Φέρεντς Πούσκακ. Χαρακτηριστικής αισθητικής και το επίσημο σήμα της διοργάνωσης, προχωρημένο καλλιτεχνικά για την εποχή του, αλλά και η αφίσα του Μουντιάλ. Οι εμφανίσεις των ομάδων παραμένουν μονόχρωμες, με χαρακτήρα vintage και ριγέ κάλτσες. Είναι το πρώτο Μουντιάλ με τηλεοπτική κάλυψη.

ΣΟΥΗΔΙΑ 1958

Πάλι με 16 ομάδες, απ' τις οποίες οι 12 από τη ζώνη της Ευρώπης, αλλά με τελική νικήτρια τη Βραζιλία. Η διοργανώτρια χώρα Σουηδία βρίσκεται σε μια φάση μεγάλης οικονομικής

και κοινωνικής ανάπτυξης, με αφανείς υποστηρικτές τους Αμερικανούς και μια -για πολλά χρόνια, μέχρι το 1969- σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση. Παρουσιάζει επίσης μια ενδιαφέρουσα ποδοσφαιρική ομάδα, μοντέρνα για την εποχή, αλλά και 12 όμορφα στάδια, τα περισσότερα από κάθε άλλη διοργάνωση. Ο τελικός φιλοξενείται στην πόλη Σόλνα της περιφέρειας της Στοκχόλμης, εκεί όπου οι κομψοί διοργανωτές υποκλίνονται στο ταλέντο ενός αμούστακου 17χρονου που πετυχαίνει δυο γκολ - είναι ο Πελέ. Ένα ακόμη «ασπρόμαυρο» παγκόσμιο κύπελλο στις κινηματογραφικές και τις φωτογραφικές της εποχής.

ΧΙΛΗ 1962

Δύο χρόνια πριν από τη σέντρα του Μουντιάλ του 1962, ένας εφιαλτικός σεισμός σχεδόν ισοπέδωσε τη χώρα - η πολιτική ηγεσία υποσχέθηκε ότι θα τα κατάφερνε παρ' όλα αυτά να διοργανώσει το Μουντιάλ, ανοικοδομώντας εκ νέου τις πόλεις. Και τα κατάφερε. Το τουρνουά φιλοξενήθηκε σε τέσσερις πόλεις, με τη συμμετοχή 16 ομάδων. Η Βραζιλία, ακόμα και με τραυματία τον Πελέ για τους περισσότερους αγώνες, κατακτά το τρόπαιο στον τελικό με την Τσεχοσλοβακία στην πρωτεύουσα Σαντιάγο. Πρώτες έγχρωμες εικόνες και οι έντονοι κίτρινοι φανέλες των Βραζιλιάνων κάνουν την εμφάνισή τους. Ένας ντροπιαστικός αγώνας (Ιταλία- Χιλή), που έμεινε στην ιστορία ως η «μάχη του Σαντιάγο», χαρακτηρίστηκε ως ένας από τους σκληρότερους στην ιστορία του αθλήματος.

ΑΓΓΛΙΑ 1966

Η ώρα της Αγγλίας υπό τον Σερ Αλφ Ράμσεϋ σε ένα πολύ δυνατό, ποδοσφαιρικά, Μουντιάλ, με πανίσχυρη Πορτογαλία και πολύ δυνατές Γερμανία και Σοβιετική Ένωση αλλά χωρίς καμία αφρικανική χώρα αφού η Ομοσπονδία τους κήρυξε μπουκοτάζ. Πρώτη φορά που η FIFA εισήγαγε το ντόπινγκ κοντρόλ και δεν επέτρεψε «νατουραλίζε» παίκτες στις Εθνικές. Αρκετά απρόοπτα έμειναν στην ιστορία, όπως το ότι το περίφημο τρόπαιο «Κύπελλο Ριμέ», αναπαράσταση της θεάς Νίκης, σύμβολο της αρχαίας Ελλάδας, κλάπηκε τρεις μήνες πριν τη διοργάνωση και βρέθηκε από έναν σκύλο κάτω από έναν φράχτη, μόλις μια εβδομάδα πριν την έναρξη του Μουντιάλ - η αγγλική Ομοσπονδία έδωσε μια réplika για τον τελικό, για λόγους ασφαλείας. Άλλο ένα ευτράπελο ήταν η μη διεξαγωγή του αγώνα Ουρουγουάης - Γαλλίας σε επίσημο γήπεδο αλλά σε άλλο, στο Λονδίνο, γιατί στο Γουέμπλεϊ είχε προγραμματιστεί... κούρσα λαγωνικών και οι διοργανωτές αρνήθηκαν να το παραχωρήσουν. Για πρώτη φορά παρουσιάστηκε η μασκότ του Μουντιάλ με το όνομα Γουίλι ενώ η κλήρωση των αγώνων μεταδόθηκε τηλεοπτικά κάτι που δεν είχε ξανα συμβεί. Οι φωτογραφίες από τον ιστορικό τελικό Αγγλίας - Γερμανίας, παρουσία της βασίλισσας Ελισάβετ, αποτελούν πλέον ιστορικά ντοκουμέντα, ενώ το περίφημο γκολ του Χερστ με το ερώτημα «πέρασε-δεν πέρασε-την γραμμή» παραμένει αναπάντητο.